

## NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 3.

Fylke: Aust-Agder

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Hølt

Emne: Breyner

Bygdelag: Arendal Skulekrets  
(dødslystale: Dalene)

Oppskr. av: Lars Fosstveit

Gard: Fosstveit

(adresse): Hølt p. Tvedestrand

G.nr. 57 Br.nr. 17.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

## SVAR

Ita seija noko um breynet si soya  
her i Hølt er vaert. Dei rektig gamle  
eg har spurd veit ikkje mer seie eg.

Og det eg veit, det er minde seie iktig.

Reime til breynerstein finnes kjø her  
i bygda. So laeg folk minast  
har me fått vae breynerstein fra  
Eidsborg. No seier alle ei breyne  
mer i eldre tid var namnet  
heie mer alment i bruk.

No brukast ordet ei breie mer  
berre om dei rektig fine breyner  
av naturstein, slike som t.d. bar-  
berkuaen o.s.b. vert kvesa med.

Breyner av stein er sjeldt  
og so mektig i bruk no. Mer eg  
trur ikkje har faust nokon fyra  
etter 1900. Til opses og andre stene  
sien brukast ogsa smuglestikker-  
og sine og annan - smikker best-  
har ogsa si lita smuglestikva.

Smuglestikker brukast ogsa til gjø  
der det ikkje er lett bove til a  
bruka slipstein.

21  
So langt nokan minnst har dei brúka  
rúnd slipeskive sum er festa på krakk  
og vert rúva med hand. Eg har ikkje  
hóyrd at nokan burde brúka barbe-  
tívar, livelt ~~staver~~ o.s.l.

Ljåar vert vel slipt so ikkje  
annantvar dag i slåtten når den  
brúkast hule dagar. Det greier seg  
ogso med kvar 3<sup>de</sup> dag når graset er  
fint. Alle brúkar - etter å ha slipt  
ljåar - å brúka den med ei strýke-  
stikke av hardt tre. I dei aller  
siste av er der nokan som burde  
brúkar brúne. Har aldri hóyrd at  
nokan har laga seg stikker sum er  
sett inne med sand eller anna  
skarpt. Stuber brúkar dei strýkestikka  
av tre i naturtilstand - eller so  
brúkar dei kjøpt smugelstikke.

Ingen har vit inne at ljå har vore  
kjenna ut istodetfor slipt. Det gjelb  
ogso segd. (Stýris er ikkje eit ord her.)

Sliping er nok ei gammal teppfinning  
her i bygd. Her har ikkje vore ljå-  
smedar, so alle ljåar vart kjøpt  
ferdig - frå Gjerstos og andre bygder  
der den knusta vart driven.

Alle tek ljåar av orv medan dei  
sliper. Det har ingenting med feste-  
greinene å gjera. Festeb er sum dei  
fleste stader ei larvein- og 2 pinne  
sum vert kilt i reinna og held både  
den og ljåen fast. Men festegreie av  
gjerne kjene meir og meir i bruk.

Legg trær alle held egger på seg  
 medan dei sliper. Når gjæne vert  
 brøynt (strøyket) set dei over med  
 øvre enden mot marka og nedre  
 enden med gjæne vert best i  
 venstre armkrokken oppunder oksla.

Takk so med venstre handa inn  
 gjæne mest helt ute ved spissene  
 og stryk so på spissene og inneren  
 medan venstre handi glid føre  
 innover. Stikka vert best i høye  
 høed slik at ho peikar ivant.

So stryk inn armkrokar gang på  
 høye og venstre sida av gjæne på  
 oddene og innover altso.

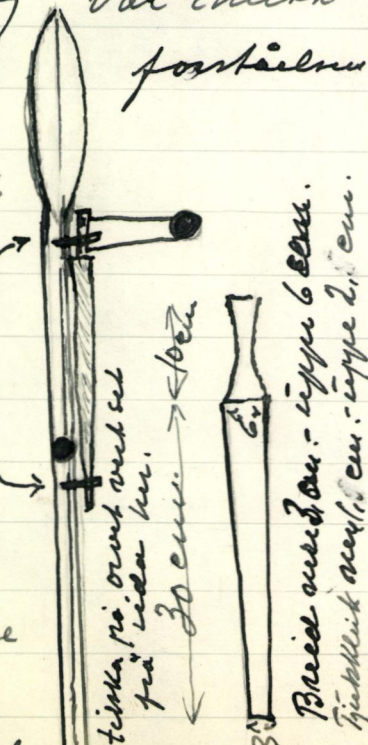
Stikkor er ikkje i bruk her.

Brøyntene ber alle i lomma.

Har aldri høyrd at nokon har bruk  
 kopp, horn eller andre slike ting  
 å bera i. Strøykestikka vert festa  
 til over med tvo små larreiner.

Legg gjær omsiksam på at teiking var mitt  
 därepte fag. Men det lèttes  
 likevel å sjå på teikingene. fortælning

Den nedste reinga er so bray at  
 stikke kleemur seg fast  
 når ho vert sett Larreiner  
 over reinga. Ein putter  
 fyrst handstaket på stikka  
 inn i øvre reing og trykker  
 stikka so langt opp at  
 spissen kan koma over andre  
 reinga.



Legg rett måla på omi stikke her

4

Skjærestikkene er best av ask, aler  
eller spleter. Ogse eik.

Legg brenn nok dei fleste spjettar  
på brennet når dei brenner, auster  
det er natur- eller kunststein.

Noko lekke eller regle når ein  
spjetta på brennet var aldri furvande  
her i bygda. Her kan i det heile vere  
svakt lite av overbrenn- og stikkur  
i samband med slikk.

Har aldri høyrd at brennestein  
har nokke species namn her.  
Det kan vissu heller aldri vere  
brukt nok sjukdom. ~~te~~

At brenner skulle verta bette av  
å legge i jord, manstein har heller  
ingen her høyrd gjete.

Brenner med olje på - eller oljebrenner-  
brukt som svipt og reit treverk  
berre til barberknivar og fine  
hoggjarn, sokner og anna fint verktyg.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

adr. NORSK FOLKEMUSEUM 698

BYGDØY

600

800

80